

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Casus LXXII. De Horis Canonicis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

positâ salutari pœnitentiâ pro transgressione, in ipso voto orandi & in Rosariis neglectis dispensare poterit, *Nav. Sanch. Laym. n. 26.*

23. 13. Qui vovit non petere dispensationem vel irritationem voti, adhuc potest facere commutationem; item qui vovit non petere irritationem, vel contrâ, quia hæc sunt valde distincta, attendenda tamen est intentio voventis, qui fortè non distinxit inter dispensationem, irritationem & commutationem, sed simpliciter vovit, manere in suo voto; si absolutè vovit, non petere relaxationem pro quocunque casu etiam necessitatis, votum est nullum, quia tunc melius est petere, quàm non petere; secùs si voverit, non facilè petere, aut non petere nisi cum consilio Confessarii, tunc, si petat absque gravi causa vel consilio Confessarii, relaxatio & commutatio valebit quidem, sed peccabit contra votum. De commutatione votorum plura dicam *Cas. 102. quest. 4. per totum.*

C A S U S LXXII.

De Horis Canonicis.

A Madæus Subdiaconus querit. 1. Quid sint *Horæ Canonicae*? & quas *Horas* teneatur recitare die *Ordinationis*; quid si ordinatus sit ex metu, aut impubes, vel dubitet de valore *Ordinationis*. 2. An professi obligentur extra *Chorum*. 3. Quot persone requirantur ad *Chorum* & utrum satisfieri possit per *seculares*? 4. Qualiter obligentur *Beneficiati*. 5. An habentes *Capellaniam Laicam*, *Coadjutores*, *Vicarii*, *Pensionarii*, *Canonici*.

nessa

6. *Non habentes Beneficii possessionem.* 7. *Non percipientes fructus uno vel altero anno.* 8. *Habentes Beneficium tenue.* 9. *Aut ex culpa fructus non percipientes.* 10. *An propter omissionem fructus restituendi.* 11. *Quid si ommissio sit inculpabilis, vel secuta ex morbo per intemperantiam causato.* 12. *Quid si quis per primos sex menses omittat horas, vel per plures annos.* 13. *Quid si omittat unum Psalmum.* 14. *Quid si Canonicus oret Horas non choraliter, sed privatim, vel in Choro dormiat.* 15. *Cui restitutio fieri debeat, & an satisfiat per Eleemosynas, quas dedit in memoriam omissionis.* 16. *An excusetur, qui ignorat linguam Latinam, vel Rubricas.* 17. *An excuset metus, subita turbatio, tristitia.* 18. *An morbus, febris tertiana: & quid in dubio an morbus sit gravis.* 19. *An excuset actus charitatis vel officii.* 20. *An impeditus teneatur prevenire.* 21. *An qui non potest totum, teneatur ad partem.* 22. *An carens Breviario proprio teneatur orare ex Romano vel alterius Ordinis, & qui non potest solus, an teneatur conducere socium.* 23. *An excusentur censurati, degradati, captivi, ad triremes damnati, &c. Pro resolut.*

QUÆR. I. Quid sint horæ Canonicae?

R. Sunt publicæ ac statæ preces ex Sacrorum Canonum Decretis ab Ecclesiasticis personis nomine Ecclesiæ ad Deum persolvendæ: Est autem ulus Horarum antiquissimus à temporibus Apostolorum ad nos derivatus, dividiturque in septem partes seu Horas: Matutinum, Primam, Tertiam &c. juxta illud Ps. 118. v. 146. *septies in die laudem dixi tibi.*

QUÆR. II. Quinam ad Horas obligentur?

Ggg 3

R. I.

R. I. Per se nemo obligatur nisi ratione Ordinis sacri, Professionis Religiosæ aut Beneficii Ecclesiastici, igitur obligantur omnes in Majoribus Ordinibus, hoc est, saltem in Subdiaconatu constituti, & quidem ab ea Hora, quâ Subdiaconi ordinantur, tenentur orare Horas correspondentes, non quidem accipiendo illud tempus Mathematicè seu physicè, sed moraliter juxtâ cujuslibet Diœcesis consuetudinem, ideoque si in Diœcesi Colon. orderis Horâ gnâ, ad summum obligaberis ad Sextam & Nonam, si circa primam vel meridiem, non nisi ad Vesperas & Completorium istius diei. *Dian. March. Suar. l. 4. de orat. c. 27. num. 8. Gob. tr. 5. Cas. 23. n. 562.* idem cum proportionem dicendum de inceptioe obligationis Horarum ratione Beneficii vel Professionis Religiosæ. Qui antecedenter orat, non satisfacit, quia non potest extinguî obligatio, quæ nondum est. *Baldell. l. 3. d. 21. num. 7.* Ordinatus per gravem & iniquum metum, sicut non tenetur ad castitatem, sic nec ad Horas Canonicas, nisi, ex post Ordinem susceptum liberè ratificet. *Sot. Sanch. Baldell. num. 18.* Idem est de Ordinato ante usum rationis; sed quid de impubere? R. Si sciens & volens Ordines suscipiat benè intelligens onus Castitatis & Horarum SS. Ordin. annexum, obligatur; quia non est, undè excusetur. *Cajet. Sot. & plures apud Sanch. de Matr. d. 30. n. 6.* In dubio, an quis sit validè ordinatus, putat *Tamb.* cum non esse obligandum ad Horas, quia libertas videretur esse in possessione, quæ per dubiam Ordinationem non tollitur; sed attendendum est, an in reliquis se gerat pro ordinato; si sic. etiam hic

se

se talem gerere debet & in dubio standum est pro valore actûs.

Re. II. Ratione Professionis Religiosæ obligantur tantum ii, in quorum Religione est speciale præceptum vel consuetudo obligans omnes Professos etiam in Majoribus non constitutos, tam in-quàm extrâ Chorum ad Horas Canonicas, quale præceptum habent Fratres Minores, & Moniales Annuntiata; ubi tale præceptum vel consuetudo non est, etiam non est obligatio ad Horas. *Medin. Palud. Caram. Theol. reg. d. 100. Suar. March. Tribun. p. 2. tr. 6. tit 3. q. 2. Dub. 1. imò Less. consil. mor. cas. 14.* multis probat rationibus Choristas aut Moniales nullâ consuetudine obligari ad Breviarium, idque de Clarissis testatur *Alphonf. a Castro l. 1. de Lege Pen. c. 8. de Professis Augustinianis Arragon. 2. 2. q. 83. a. 12. de suis Dominicanis Sorus l. 10. de jus. q. 5. a. 3. de Cisterciensibus Caram. d. 103. num. 1358.* & Abbatem cum suis ex rationabili causâ, v. g. quando versantur in studiis, quoad horas dispensare posse, cum aliis docet *Sporer hic num. 14.* quamvis aliquin fit contrarius. Sed Ratio nostra est, quòd ejusmodi obligatio non oriatur ex ipsâ Professione, seu perpetuâ suâ in Religionem incorporatione; alias enim obligarentur etiam Fratres Laici, quod nemo dicit; ergo talis obligatio aliundè astrui non potest, quàm ex speciali Ordinis Statuto vel consuetudine sub mortali receptâ, quæ non præsumi, sed probari debet. Undè Infero, Fratres Professos in Majoribus Ordinibus non constitutos, uti & Moniales in S. Ordine nostro Præmonstratensi, saltem quoad hanc Provinciam Rhenanam, extrâ Chorum

non obligati ad recitandas Horas, idque mihi certum videtur, non enim datur in Ordine nostro quoddam hoc speciale Statutum, ut clarum est, neque in hac Provincia est consuetudo sub mortali recepta, sed quoddam pleraque Monasteria consuetudo omnino contraria, ut experientia didici, & qui contrarium dicunt, fundant se in consuetudine generali omnium Ordinum, quam nunquam sufficienter probare poterunt existere, vel sub mortali esse receptam, & ejusmodi consuetudinem negant AA. supra cit. Deinde non debet adstrui mortale, nisi præceptum, vel consuetudo obligans sufficienter probetur, in dubio enim est possessio pro libertate; sed ejusmodi præceptum aut consuetudo obligans in Ordine Præmonstr. sufficienter non probatur, ergo. Dato etiam, quod probari posset Consuetudo generalis, tamen non obligat in locis, in quibus non est recepta, ut habet comm. & certa omnium Theolog. patetque in Abstinencia in festo S. Marci, & mille aliis exemplis, quæ non obligat nisi in locis, in quibus animo se obligandi est recepta; atqui experientia docet hanc consuetudinem in multis locis & Provinciis taliter non esse receptam, ergo. *Nec obstat*, quod Moniales & Clerici sint professi seu deputati, ut dicunt, ad Chorum, nam tantum sunt professi Chorum in communi, ideoque peccant mortaliter, si suam culpam vel negligentiam impediunt, quominus Chorus in communi servetur, secus si pro sua tantum parte Horas omittant; patet à pari: In Ordine nostro Præmonstr. non tantum est consuetudo, sed & speciale præceptum in Quadrages. choraliter orandi septem Psalmos Pœnitentia-

tia-

riales, Litanias & suo tempore anniversaria pro Benefactoribus, Parentibus & Fratribus Ordinis &c. & tamen nemo dicet aut probare poterit hos Psalmos & Anniversaria sub mortali obligare quemlibet in particulari & extra Chorum &c. Et in dubio consuetudo potius habenda est pro voluntaria & supererogatoria quam obligatoria, sicut in dubio, an verba vel voluntas Superioris contineat præceptum vel purum monitum; nam *in obscuris, quod minimum est, sequimur* reg. jur. 30. in 6.

DUBITARI hic potest, quot personæ requirantur, ad servandum Chorum in communi? R. Ad minus requiri 4. vel 5. sive Professi, sive 30. Novitii, sive Sæculares, ita ut, ubi quatuor haberi non possunt, Communitas non obligetur ad Chorum, ita comm. cum *Gob. & Tamb. in Decal. l. 2. c. 5. §. 1. num. 22.* Ratio est, quod Chorus consistat in decenti alternatione cantantium, vel orantium, sed non potest esse decens alternatio, ubi sunt pauciores quam 4. ergo. At quid si servetur tantum à duobus vel tribus? R. Superiorem in hoc facile posse peccare mortaliter tum ratione scandali, tum ratione negligentiae, si id sine urgente causâ permittat; posset tamen, ut verbis *Tamb. l. c. n. 11.* utar, ex natura sua alicui videri probabile satisfieri, quia in rigore servatur essentia Chori, scilicet cantus alternus, & in hac sententia est obligatio servandi Chorum, ubi tantum sunt duo vel tres, idque de Canonicis Sæcularibus docet communis Sententia, quia arctius obligantur ad Chorum, quam Religiosi, scilicet ex justitia & implicito saltem pacto cum Fundatoribus. Sed quid, si tot Religiosi vel Clerici haberi nequeant,

Ggg 5

queant,

queant, quot ad Chorum requiruntur, eritne obligatio advocandi personas Sæculares ad id idoneas? *R. Affirm.* Si id redditus Ecclesiæ patiantur; quia verè persolvitur Officium; & quamvis id tunc non fiat per Clericos, fit tamen nomine Clericorum; & qui tenetur ad finem tenetur ad media non nimis difficilia; & ita in supplementum Chori videmus in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis sæpe adhiberi pueros primâ Tonfurâ nondum initiatos, aut Clericos, qui non sunt de gremio; & si privatus Clericus, qui solus orare non potest, tenetur suis expensis conducere socium, si commodè possit, ut dicam infra. n. 22. cur non teneantur Superiores Ecclesiarum conducere Chorales Sæculares, si alios habere non possint?

4. *R. III.* Omnes, qui habent Beneficium, five curatum, ut Episcopi, Abbates, Decani, Parochi &c. five non curatum, ut Canonici, Vicarii, Capellani, Personatistæ &c. ad Horas obligantur. Est communis & certa ex Concil. Basileensi *Sess. 21. §. quoscunque*, & Lateran. *Sess. 9.* ita quidem, ut omittentes Horas teneantur restituere fructus omissioni correspondentes, ut dicitur q. seq.

5. **QUÆR. III.** Qualiter Beneficiati ab Horis excusentur titulo incompetentiæ, vel ob non perceptos fructus?

R. I. Ab Horis excusantur, qui habent tantum Capellaniam Laicam, hoc est, à Laicis conferri solitam & autoritate Episcopi non erectam, nisi in aliquo majori ordine sint constituti, talis enim Capellania non est verum beneficium; Idem est de præstimoniis, quæ Clericis solent dari in ordine ad studia absque hoc, quòd

quoddam in verum titulum ab Episcopis erecta sint.

Azor. Wiestner, l. 3. t. 41. n. 52. Bald. d. 27.

2. Coadjutoria etiam cum jure succedendi per se non obligat ad Horas. *Mald. Suar. c. 22. n. 19.* Ratio est, quia Coadjutor non habet ipsum Beneficium, sed tantum jus ad illud; neque duo propter unum Beneficium obligandi sunt, sed solus proprietarius beneficii: Coadjutor tamen Episcopi habens administrationem obligatur. *Leuren. for. Benef. p. 1. q. 137.*

3. Vicarii temporales, qui tantum aliorum vices supplent, quia non sunt beneficiati, sed tantum gerunt vices beneficium habentis. *Nav. Suar. l. 4. c. 22. n. 19. Garc. p. 3. de benef. c. 1. n. 109.* Qualiter ad Horas teneantur Canonice Regulares, tradit *Leur. fori benef. p. 2. q. 922. & dicam Cas. 76. n. 15.*

4. Meri Pensionarii, seu ii, qui ex beneficio resignato vel aliter habent pensionem Clericalem; hi ex constituto Pii V. tenentur tantum ad recitandum quotidie officium B. M. V. nisi aliunde titulo v.g. Profess. vel Majorum Ordinum ad officium canonicum obligentur; tunc enim non est mens Pontificis eos simul ad officium B. M. V. obligare, ne alioquin sint magis obligati, quam alii Clerici. *Tamb. sup. c. 5. §. 1. n. 22.* & generaliter excipiuntur omnes, qui non habent beneficium proprie dictum, nisi alio titulo ad Horas obligentur.

5. Excipitur, qui nondum habet quietam 6. beneficii possessionem, ita ut nullos fructus percipiat, & dubitetur, an unquam sit obtenturus causam; e contra si aliquibus fructibus vel presentibus fruatur, sitque probabilis spes evincendi causam & fructus interim sequestratos; aut ipsi lis moveatur,

veatur, post adeptam pacificè possessionem sequestratis ad interim fructibus, ad Horas tenebitur; *Cajet. Baldell. d. 23. à n. 5. Garc. n. 86. § 104. Wiestner n. 61.* Quòd si neuter litigantium sit in possessione & neuter fructus percipiat, neuter orare tenebitur, quia unus non magis obligatur, quàm alter, neque obligantur ambo simul, aliàs enim pro uno beneficio esset obligatio ad duplex officium; ergo neuter obligabitur, & qui ex post litem cum fructibus sequestratis evincit, non tenetur eos pro rata omissionis dare pauperibus, quia hæc pœna tantùm debetur pro Horis culpabiliter omissis, hic autem omisit eas inculpabiliter. *Cajet. Suar. c. 19. nu. 7. Garc. nu. 86. § 104. Wiestner n. 61.*

7. 6. Non obligatur novus Canonicus, qui ex consuetudine sui Capituli primo vel secundo anno nullos percipit fructus neque distributiones quotidianas, eò quòd hæ impendantur ad fabricam Ecclesiæ. *Laym. Garc. nu. 70. Bonart. l. 2. c. 7. contra Less. & alios. Ratio est, quia isto tempore quòd fructus, sunt, quasi non haberent beneficium, idque sine sua culpa. Ubi tamen consuetudo habet, ut hæredibus defuncti aut tenioribus Canonicis, vel etiam ad defuncti sepulturam, vel solvenda ejus debita, referrentur fructus unius vel alterius anni: his annis tenebitur ad horas novus Canonicus saltem ex recepta praxi. *Castrop. Azor, Less. Garc. n. 66. Schmaltzg. n. 66.* quamvis de hac praxi dubitet *Gob. tr. 2. Cas. 23. num. 576.* Ratio est, quòd hi fructus impendantur in ejus utilitatem, ideòque ab ipso censentur percepti, & fructus, quos ipse primo anno non percipit, post mortem*

rem

tem ejus percipient ejus hæredes vel credito-
res, manetque ei libertas de his in vita dispo-
nendi. Similiter ad Horas obligabitur, qui uno
anno ob sterilitatem, grandinem, hostium in-
cursum vel inundationem fructus non perci-
pit; unius enim anni sterilitas censetur per alio-
rum annorum fertilitatem compensari; hos tamen
non improbabiliter excusat *Castrop. Laym. hic c. 5*
n. 4. Gobat. sup. n. 577.

7. Ab horis probabilissimè eximuntur, qui 8.
habent beneficium adedò tenue, ut nequidem
indè percipiant tertiam vel quartam partem ho-
nestæ & decentis sustentationis. *Sotus l. c. Ar-
rag. n. 13.* atque id in praxi valde esse securum
docent *Vasq. Suar. c. 21. num. 9.* putat autem
Gob. nu. 578. viginti ducatos in Germania præ-
stare bonam quartam partem honestæ sustenta-
tionis; si tamen scienter adedò tenue beneficium
susceperit, hoc ipso censetur liberè onus orandi
horas acceptâsse, per consequens illo obligabi-
tur; & si ipse non acceptâisset, forsan sub tali
onere acceptâisset alius. *Nav. Suar. Laym Barb.*
Covar. l. 3. var c. 13. num. 8. Bald. num. 4.
Schmaltzgr. num. 58 contra *Sotum*, *Less. Vega.*
Diana, Tamb. num. 30. qui valdè probabiliter
præsumunt benignam matrem Ecclesiam pro
tam exiguo proventu non velle imponere onus
adedò grave; si tamen plura habeat beneficia te-
nuia, quæ simul sumpta præstent notabilem
partem sustentationis, ex communissima obli-
gabitur; econtrà si plura etiam pinguia habeat
beneficia, proptereà non constringitur ad plura
officia, sicut festo in Dominicam incidente ex
benigna matri Ecclesiæ intentione, non obli-
gamur ad plures Missas. In dubio, an tenui-
tas

tas beneficii sit tanta, ut excuset à recitatione horarum, standum est pro obligatione, quæ possidet; certum enim est, quòd habeatur beneficium, tenuitas autem seu ratio excusans est incerta.

9. 8. Qui suâ culpâ nullos aut exiguos fructus percipit ex beneficio, eò quòd v. g. sit excommunicatus, suspensus, non residens, vel non habeat aratem requisitam, utique obligabitur ad horas; non enim decet, ut ipsius culpâ fundatores vel Ecclesia careat officio divino. *Nav. Garc. n. 45. Wiest. nu. 61.* idem dicendum de beneficiato, cujus fructus mandato Superioris per aliquot annos impenduntur ad solvenda debita propria vel antecessoris, ut dixi sup.

QUÆR. IV. Quid circa restitutionem fructuum propter omissionem horarum?

10. 8. Seqq. 1. Quamvis sit probabilè, beneficiatos non obligari ad Horas ex justitia, tamen certum est, recitationem Horarum esse conditionem, sine quâ fructus non faciunt suos, ideòque non recitantes ante omnem sententiam obligari fructus perceptos restituere, ità enim in terminis habet Concil. Lateran. & Pius V. patètque ex propos. 20. damnata ab Alex. VII. quæ sic habet: *restitutio à Pio V. imposita beneficiatis non recitantibus, non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam Judicis, eo quòd sit pœna.* Debet autem restitutio fructuum correspondere Horis omissis; ità ut, si quis annuò ex beneficio habeat 365. aureos & uno die totum officium omittat obligatur ex constitut. Pii V. in eleëmofynam vel fabricam Ecclesiæ impendere unum aureum, si omisit solum matut. dimidium aureum, si cæteras Horas alterum dimidium,

midium, qui harum singulas, sextam partem fructuum illius diei amittit.

2. Hac obligatio non extenditur ad eos, qui ^{I E.} inculpabiliter Horas omittunt, v. g. ex naturali oblivione, impotentiâ aut infirmitate etiam per intemperantiam causatâ, ut vult *Gob.* nisi quis studiosè illum in finem fuisset intemperans, tunc enim dolus ei patrocinari non deberet. Neque tenentur ad restitutionem fructuum, qui intuitu aliorum onerum beneficiatè obveniunt v. g. ratione curæ animarum vel Missarum, ideoque *Laym. c. 5. num. 2.* dicit Pastores & similes, qui exiguam habent competentiam v. g. non ultra 350. florenos; ob omissas horas ad nullam vel modicam restitutionem esse condemnandos, eò quòd ratione aliorum onerum ipsis debeatur sustentatio; si tamen pingues habeant redditus, tenebuntur ob neglectas Horas restituere tantùm fructus officio Horarum correspondentes, deductis iis, quæ pro aliis oneribus debentur; idque in praxi omnino tutum esse dicit *March. Spor. num. 38.*

3. Qui post acceptam beneficii possessionem ^{12.} per sex menses omittunt Horas, peccant quidem mortaliter, non tamen obligantur quidquam restituere, quia Pius V. hos disertè eximit. Item multi apud *Laym. l. c.* eximunt à restitutione eos, qui tantùm semel vel bis in anno horas culpabiliter omittunt; imò ex *Medina & Sanch. putant Gob. tr. 5. num. 588.* Canonicum, qui per duos vel plures annos Horas omisit, tantùm obligandum esse ad restitutionem quartæ partis fructuum, ità ut, si annuò habeat mille, restituere sufficiat pro duobus annis 500. *Spor. num. 37.* dicit; utinam tantùm
quan-

quandoque à pœnitentibus extorquere potuiffem, & assentitur quòad tertiam partem ab iis restituendam, sed cum id clarè repugnet Bullæ Pii V. videtur tantùm admittendum in casu, quo sine gravi incommodo plus restitui non potest, tunc enim, & non aliàs præsumi poterit de benigno Ecclesiæ consensu.

13. 4. Qui ex una Hora v. g. matutinis non omittit notabilem partem correspondentem uni parvæ horæ integræ, aut qui in singulis horis omittit aliquid leve, v. g. unum Psalmum, probabiliter nihil tenetur restituere; quia lex restitutionis est pœnalis & odiosa, adeoque restringenda ad omissionem notabilem, quæ integræ Horæ parvæ correspondeat. *Gob. n. 589.*

14. 5. Quæstio est inter Theologos: an Canonicus longo tempore v. g. per tres menses non frequentans chorum, sed orans privatim Horas, peccet mortaliter; item an frequentans, sed non cantans præsentias faciat suas; ad 1. videretur verius, quòd peccet mortaliter, tum quia *Trid. Sess. 22. c. 4. & Sess. 24. c. 12. de reform.* præcipit, ut Beneficiati officia hebdomadaria, aliàsque functiones suo beneficio annexas per se ipsos præstent, tum quia Ecclesia per textus expressos apud *Castrop. hic d. 3. p. 2. num. 3.* id jubet sub pœnis ferendæ excommunicationis & depositionis, & pro hac sententia quinque declarationes Cardin. affert *Garc. de benef. p. 3. c. 2. n. 323.* accedit, quòd sub mortali teneantur residere; sed ad quid residentia, si in persona non teneantur frequentare chorum? oppositum ramen non videtur omnino improbabile, quia illa Ecclesiæ præcepta non videntur in tanto rigore recepta, & de declarationibus Cardin.

non

non constat authenticè. *Tamb. l. 2. c. 5. §. 4. n. 7. Gob. tr. 5. num. 700. ad 2.* Canonicus non cantans in choro præsentias percipere non potest, & perceptas tenetur restituere, quia hæ debentur tantùm iis, qui chorum adjuvant, quod non fit tacendo & merè attendendo; econtrà qui suum versum cantat, sed non attendit ad versum alterius chori, eò quòd fabuletur aut legat historias &c. facit quidem præsentias suas, quia, quantum est de se, chorum adjuvat, sed tenetur Horas repetere. *Barb. Suar. c. 12. n. 10.* ubi tamen consuetudo viget, ut Canonici substitutos Cantores habeant, uti in multis Ecclesiis Germaniæ, maximè Cathedralibus, sufficit eorum præsentia ad lucrandas distributiones quotidianas, quamvis non cantent, modò Horas privatim orent. *Laym. c. 7. num. 6. Leur. p. 1. q. 418. Schmalzg. l. 3. t. 4. n. 81.* de dormitante contrà suam voluntatem in choro, pariter affirmat *Tamb. sup.* eum lucrari præsentias, quia videtur legitimè impeditus sicut infirmus.

6. Restitutio fieri debet Ecclesiæ, in qua quis habet beneficium, vel Ecclesiæ pauperi, aut aliis quibuscunque pauperibus, sive cognatis, sive extraneis, si ipse omittens sit verè pauper, sibi ipsi applicare potest; imò *Gobat num. 591. Spor. num. 401.* dicunt satisfieri, si fructus restituendi applicentur ad legendas Missas pro defunctis; denique communis sententia apud *La Croix num. 1215.* docet, in partem satisfactionis computari posse eleëmofynas, quas dedit post neglectum Breviarium esto non cogitet, neque intendat per eas satisfacere. *Ratio est*, quia per eiusmodi eleëmofynas saltem virtualiter aut in-

H h h

terpre-

R. D. Jansen Theol. Mor. gl. Tom. I.

terpretativè vult extinguere suam obligationem, & reverà ponit opus, quod in pœnam omissionis est inpositum; *Dixi*: satisfieri per eleëmofynam datam post omissionem, nam per eleëmofynas antecederentur datas non satisfieri certum est ex propof. 33. ab Alex. VII. damnata: *Restitutio fructuum propter omissionem Horarum suppleri potest per quascunque eleëmofynas, quas antea Beneficiarius de fructibus sui beneficii fecerat.* Neque in praxi tutæ sunt sententiæ, quæ docent, pro ejusmodi restitutione satisfieri per geminatam lectionem Horarum expost factam, aut alia pia opera fundatoribus applicata v. g. auditionem Missæ, jejunia, applicationem indulgentiarum & similia, sunt enim hæc à textu Bullæ nimis exorbitantia.

QUÆR. V. Quid circà alias causas ab Horis excusantes.

16. R. Sola impotentia Physica aut moralis, vel dispensatio excusat ab Horis juxtâ explic. sequentes. 1. Ob impotentiam Physicam excusantur cæci, aut non habentes Breviarium, tales enim non tenentur ad Horas, nisi quas sciunt memoriter vel cum socio facilè recitare possunt, ad has enim non sunt impotentes; non tamen tenetur cæcus adhibere socium, qui Horas verbatim suggerat, quia hæc diligentia est nimis extraordinaria. *Bonac. Suar. c. 27. n. 16.* qui assumpsit beneficium ignorans linguam latinam aut Rubricas, non tenetur quidem ad Horas, quamdiu est in illa impotentia, peccavit tamen graviter cum tali impotentia suscipiendo SS. Ordines vel beneficium, teneturque se intrâ breve tempus qualificare, vel beneficium dimittere. Si verò sine sua culpa sit ordinatus

tus

tus titulo talis beneficii, nec aliundè habeat, undè vivat, non teneri ad dimittendum beneficium docet *Tamb. num. 18.* imò ex rationabili causa v. g. nè cogatur carere beneficio oblato, illud licitè acceptare poterit, etsi pro nunc sit inhabilis ad Horas, modò intra breve tempus sit paratus se habilitare.

2. Ob impotentiam moralem excusat metus 17.
gravis mali sibi vel alteri ob recitationem inferendi, ut contingere potest versantibus inter hæreticos. *Sanch. l. 7. de matr. d. 29. n. 7.* cum communi excusat eum, qui ex metu gravi factus est Religiosus vel Subdiaconus; nam sicut talis non obligatur servare votum castitatis, sic nec legere Horas, intellige, nisi votum suum vel statutum exposcit ratificaverit.

3. Excusat subita turbatio, gravissima afflictio, vel tristitia, quæ reddat hominem moraliter impotentem ad orandum, ut si reus post unum alterum vè diem ob enorme crimen sit morte plectendus, vel aliquis repentinum nuntium accipiat de maxima jactura bonorum &c. quòd si non obstante turbatione & mœstitiâ quis alia negotia magni momenti tractare queat, etiam orare poterit.

4. Excusat infirmitas gravis, neque requiritur 18.
gravissima, nec sufficit levis, qualis juxtà *Bonart l. 2. c. 38. n. 5.* & plerosque est febris tertiana vel quartana, quæ non solum diebus intercalatibus seu liberis, sed etiam diebus paroxismi plerumque satis temporis relinquunt recitandis Horis; bene docet *Sanch. hic* mediam viam tenendam esse, maximè scrupulosis; ita ut, qui æger est, si ex recitatione Horarum verosimiliter credat vel timeat aliquam stomachi

crudelitatem, capitis gravedinem, vitium lassitudinem, febris incrementum, excusetur ab Horis; *Ratio est*, quia ejusmodi incommoda, quæ in corpore sano sunt levia, in infirmo sunt gravia; *Nec obstat*, quòd agrori vel febrili laborantes bonam diem partem fortè infumant confabulationibus vel lectioni historiarum; nam hæc ægrorum oblectant & alleviant; at lectio Horarum est res seria, & ex natura sua caput gravat, & molestiam infert; hoc certum est, ægrorum tutò stare posse iudicio Medici, Superioris, vel alterius prudentis & experti viri, & tunc Superior hoc ipso, quòd dicat ægrum excusari, cum ipso dispensat, si ratio excusans fortè non sit sufficiens. Si Medici vel Superioris iudicium haberi non possit, & sit dubium, an morbus sit gravis, tunc verè malè habeas, & pejora formides, potes iudicare morbum esse gravem; item pensatis omnibus dubitas, an recitatio Horarum (idem est de auditione Missæ) tibi sit allatura grave damnum; probabiliùs non obligaris. *Bonac. Castrop. Tamb. Spor. num. 159.* contra *Suar.* qui necessariò putat petendam esse dispensationem, eò quòd lex videatur esse certa, & ratio excusans tantum dubia. *Sed cont. est*, quòd ratio excusans non sit ipsum incommodum, ut malè supponit *Suar.* sed periculum incommodi, quod hic non est dubium, sed certò existens: adeoque est possessio juris naturalis ad se non exponendum periculo gravis mali, quæ prior & potior est, quam obligatio recitandi Horas orta ex jure Ecclesiastico.

19. §. Excusat charitas vel occupatio tanta, quæ, ut habet *Sanch. l. 7. moral. c. 2. dub. 52.* non potuit præveniri, neque prætermitti sine scandalo,

dalo, gravi pœnâ aut damno, neque compa-
 titur Horas recitare, ut si subito compescenda
 esset seditio, extinguendum incendium, aut
 quis totâ die occupatus esset audiendis Confes-
 sionibus extremè periclitantium, vel hominum
 ultimo die Paschatis vel Jubilæi ad se in tanta
 copia venientium, ut omnes alioquin audiri
 non possent, sed cogerenur aliqui à Jubilæo
 vel Paschali communione abstinere; putarem
 tamen hoc ultimo casu Confessarium debere
 pœnitentibus suis tempus prorogare, ut ex post &
 Jubilæum lucrari, & Communionem Paschalem
 servare possent; undè patet officium charitatis ra-
 rissimè excusare à recitatione Horarum. Quòd si
 quis Horas remisisset ad finem diei, & subito unâ
 alterâve Horâ ante medium noctis evocaretur ad
 moribundum absolvendum, communicandum,
 vel unguendum &c. relictis Horis oporteret juva-
 re infirmum, quia præceptum naturale charita-
 tis vel etiam justitiæ in Parocho, præponderat
 præcepto positivo Horarum, si scilicet utrumque
 fervari non possit, est *comm.* cum *Tamb. §. 8.*
num. 17. sed quid si Parochus v. g. in die Sabba-
 thi ab infirmo incanatus redeat medio duodecimæ,
 & non habeat nisi mediam Horam, quâ cœnare
 vel Horas orare possit? R. Si sinè notabili incom-
 modo neque à cœna abstinere, neque eam post
 12. differre possit, eò quòd altero die obligetur
 ad sacrum ob diem Dominicum, festum vel præ-
 sentiam funeris, poterit omissis Horis cœna-
 re, quia præponderat obligatio dicendæ Missæ,
 nec tenetur cum gravi incommodo à cœna absti-
 nere.

6. Qui est impeditus febrî vel alio negotio, 20.
 quominus stas Horas officium persolvere possit,

H h h 3

tenetur

teneretur illud intra eundem diem, vel prævenire, vel ex post supplere, quando cessat impedimentum. *Ratio est*, quia præceptum urget totâ die, & certæ Horæ per diem præfixæ non sunt ad finiendam, sed urgendam obligationem; hinc si non potes manè perfolvere matutinum teneris post meridiem vel vespere, quemadmodum si die Solis non possis audire Missam Horâ nonâ, teneris audire maturius vel securius. Valdè quidem est probabile, quòd hodie non teneris orare matutinum pro crastino, etiamsi prævideas te pro tunc fore impeditum; quia hodie nullo modo urget præceptum de crastino officio, & est merum privilegium, quòd liceat hodie satisfacere pro crastino, nemo autem teneretur uti privilegio. *Gob. num. 711.* nihilominus oppositum mihi est verosimilius, quia qui teneretur ad finem, teneretur etiam ad media, non nimis difficilia, atque prævenire matutinum non est adeò difficile ergo.

21. 7. Plures antehac docuerunt non esse obligationem recitandi reliquum, id est minores Horas, si quis non possit majores, scilicet Matutinum cum Laudibus recitare, sed oppositum nunc est certum ex propos. 14. damnata ab Innoc. XI. quæ sic habet: *qui non potest recitare Matutinum & Laudes, potest autem reliquas, ad nihil teneretur, quia major pars trahit ad se minorem.* Nihilominus *Fillint. Castrop. Garc. Sanch. Tamb. n. 10.* docent, non esse obligationem recitandi illam Horam, cujus partem notabilem necesse habes omittere v. g. cæcus aut carens Breviario, potest memoriter dicere Psalmos, non tamen Lectiones, Capitula, orationes &c. vel econtrâ, talis ex eorum mente nec

nec

nec ad Psalmos tenebitur, quia Psalmi finè lectionibus & orationibus non sunt substantialiter Matutinum à Pio V. præceptum; hanc sententiam *Spor. num. 177.* dicit esse probabilem & tutam, sed tenendum est, quòd potens orare Psalmos vel notabilem Horæ majoris partem, ad hoc teneatur, quamvis non possit orare reliqua; *Ratio est*, quòd recitans ejusmodi notabilem partem satisfaciat præcepto quòad substantiam, prout dicetur casu sequenti: ergo ad hoc tenetur. Deindè qui non potest solvere totum debitum, tenetur solvere partem, quam potest, saltem notabilem; ergo à pari: excipe tamen ægrotum, qui rationabiliter dubitat, an possit dicere partem aliquam notabilem, hic enim ex benigna Ecclesiæ interpretatione potest præsumere se excusatum, cum enim talis vix unquam sciat, quid & quantum orare possit, innumeris exponeretur scrupulis & anxietatibus, essetque periculum nocendi valetudini, ita cum communi *Suar. Tann. Laym. c. 6.*

8. Qui caret Breviario proprio v. g. Ordinis, 22. non tenetur orare ex alieno, nisi fortè Romano, aut alio non multum à suo discrepante. Quia ex aliis probabilius non satisfacit, ut dicitur *Cas. seq.* econtra qui non potest orare solus, tenetur adhibere socium, si commodè habere possit, imò Beneficiatus habens bonos redditus teneatur socium pretio conducere, si gratis habere nequeat, qui enim tenetur ad finem, tenetur ad media non nimis difficilia, si autem adeò tenue esset beneficium, ut sine gravi incommodo socium conducere non posset, aut quia surdaster est, & socium intelligere non possit nisi valdè vociferantem, rectè censet

Tamb. Nav. Bonac. Baldel. d. 38. num. 9. cum fore excusatum.

23. 9. Ab Horis non excusantur excommunicati, suspensi, interdicti, irregulares, nè commodum reportent ex delicto, *Wiestner num. 30.* econtra plerique excusant ad triremes damnatos, infidelibus servientes, & eos, qui ex dispensatione Papæ duxerunt uxores, his *Spor. num. 10.* annumerat degradatum; *Ratio est*, quod hi vel sint in statu ab hac obligatione valdè alieno, vel in statu adeò misero, ut meritò Ecclesia præsumatur hanc afflictionem afflictis addere non velle; sed quia hæc præsumptio & excusatio est incerta, standum est pro lege certa.

C A S U S LXXIII.

Quomodo Horæ sint recitandæ.

Benedictus *Horas legit* 1. *Vel sine vel cum intentione tantum virtuali aut habituali.* 2. *Cum attentione superficiali vel solum externa.* 3. *Cum distractione di-vel indirecte voluntaria.* 4. & 5. *Nil repetit aut restituit etiam ob distractiones deliberatas.* 6. *Scit quidem se habere cogitationes alienas, sed non advertit eas impedire attentionem internam.* 7. *Recitat cum socio, & ad eum non attendit.* 8. *Petit remedia contra distractiones.* 9. & 10. *In hora parva omittere duos Psalmos, vel in Sabbatho S. Vesperas, vel in festo S. Marci & Rogationibus Litantas reputat veniale.* 11. *In dubio, an Horas recitaverit, se liberum iudicat.* 12. *Quæ omittit thurificando, organum pulsando, officium querendo, Confessiones audiendo,*
non